

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 10. in 25. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Gospodarstvo.

Popravek. V št. 18. so se v članku „Impregniranje“ urinile naslednje napake:

„V tretjem odstavku v peti vrsti naj stoji „6 ur“ in ne „6 m“.

V četrtem odstavku v sedmi vrsti naj stoji „1000“ komadov in ne „100“ komadov.

V šestem odstavku v drugi vrsti naj stoji „brzčas“ in ne bozias.

K pomanjkanju krme za prasiče.

Vsled suše se je pridelalo letos tako malo krme, da je nastalo splošno pomanjkanje prasičje krme in se je vsled tega bati velikanske škode za našo prasičjorejo. Prvi nasledki se že kažejo. Praseta se prodajajo za slepo ceno in ravno tako tudi mladiči in rejni prasiči. Vsak skuša prodati, kar ne upa rediti čez zimo. In tako je po naših prasičjih sejmovih vse polno praset, ki morajo za vsako ceno naprej. Odrivajo se pa tudi rejni prasiči in je tudi pri teh cena nižja kakor je bila spomladi.

V takih razmerah, ko zavlađa splošno pomanjkanje krme, je izdatna pomoč zelo težavna. Če si ne bo znal gospodar v takih slučajih sam pomagati, potem je žalostno. Glavna pomoč obstoji v pravočasni odprodaji praset oziroma prasičev, ki jih ne moremo čez zimo rediti, po drugi strani pa v nakup pripravnih drugih krmil, in v tem, da porabimo vse za klajo, kar je količjak pripravno za prasiča.

Po naših krajih, kjer je reja plemenih svinj razširjena, je kolikor mogoče ohraniti plemene svinje čez zimo, dočim je kajpada mladiče o pravem času oddati. Primerna prerēja svinj je v takih krajih najbolj važna. Kjer se pa pečajo gospodarji s pitanjem prasičev, tam je količjak rejene živali čimpreje oddati, namesto njih pa dobiti mladiče v rejo. V takih razmerah naj se obrne vsa krma za praseta, ki bodo spomladi silno draga. V obče je tedaj gledati, da ohranimo predvsem živali za pleme.

Po drugi strani je pa skrbeti, da se krmila primerno razdelé in pametno, varčno rabijo. S tem bomo v tej stiski največ dobrega dosegli. Vse podpore so v primeri k splošnemu pomanjkanju nezadostne, pridejo le posameznikom na dobro in ne morejo nikdar tega izdati, kar izda pametno in varčno gospodarstvo.

Letos se bo zateči tudi k suhi krmi, ki se da za prasiče porabiti. Sempir, posebno deteljni sempir, na drobno zrezana otava ali domača detelja, poparjena in zabeljena z otrobi ali drugo močno krmo se da prav dobro porabiti za prasiče, kakor uče izkušnje pri nas in drugod. Kolikor manj imamo korenstva, toliko bolj se moramo oprijemati takih krmil.

Seveda je sedaj tudi pašo kolikor mogoče izkoristiti. Dokler imamo ugodno vreme, toliko časa naj se spušča prasiče tudi ven, da se na ta način prihrani kolikor mogoče krme za zimo.

Letos je želod dobro obrodil. Koder ga imajo dosti, naj ga pridno nabirajo in obračajo za prasičjo klajo. —r—

Obilna krma — glavna podlaga živinoreji.

Velika je razlika med našo živino in med živino po travorodnih plemenskih deželah. Ali ravno tako velika je tudi med pridelkom krme po naših in po ondotnih krajih. Po planinskih deželah imajo krasno živino, ali tam imajo tudi najugodnejša tla za pridelovanje krme. Tam je zemlja že po naravi veliko bolj travorodna kakor je pri nas. In kar ne storita zemlja in ugodno podnebje, to stori gnoj, ki se ves porabi za travnike in pašnike. Travniki se gnojé redno s hlevskim gnojem in z gnojnico, navadno po vrh, in kjer jim travniška ruša količjak opeša, tam se pognoji travnik na ta način, da se dotični del prekoplje in pognoji kakor pri nas njiva, tedaj tako, da pride gnoj v zemljo. Ni čuda, da jim potem trava tako bujno raste in da je tako tečna.

Pri nas na Dolenjskem so razmere v tem oziru čisto drugačne. Pri nas nimamo tako travorodne zemlje. Po drugi strani se pa ves gnoj zvozi na njive, tako da ga za travnike prav nič ne ostaja. Ako bi pri nas travnike tako dobro in redno gnojili, kakor jih gnoje po travnatih planinskih krajih, potem bi bilo tudi pri nas marsikaj drugače pri krmi in pri živini.

Na vsak način je pa tudi pri nas zazreti v dobrem gnojenju travnikov glavni pogoj za zboljšanje košenj in za zboljšanje naše živine. Marsikaj dobrega smo v tem pogledu že dosegli z gnojenjem naših travnikov z umetnimi gnojili. Veliko dobrega se da pa še doseči, ako se bomo lotili rednega in dobrega gnojenja travniških prostorov in če bomo obračali za to gnojenje tudi gnojnico in hlevski gnoj. Najbolj bo pač, če bomo na travnikih menjavali umetna gnojila s hlevskim gnojem in gnojnico. Namesto da vozimo gnoj na nemško deteljo, ki se pri nas rada gnoji s hlevskim gnojem, naj se vozi ta gnoj rajše na travnike in naj se nemška detelja redno gnoji z umetnimi gnojili, ki so veliko bolj prikladna za njo. Zlata vredna je pa tudi gnojnica, če jo imamo in vozimo na travnike!

V naših razmerah si moramo pridelek krme pa še dalje zboljševati z umetnimi gnojili, ker nam njive porabijo do malega ves hlevski gnoj. V naših krajih smo navezani na umetna gnojila, če hočemo obilnejšo krmo in z njo vred tudi boljšo živino. Zato pa ostanejo umetna gnojila še dalje važen pogoj za napredek naše živinoreje

in je le treba, da si s pravilnim gnojenjem tudi zanaprej zagotavljamo obilnejši krmski pridelek. —r—

K novomeškim občinskim volitvam.

„Staremu agitatorju“ v album. (Konec.)

Mi vsi smo v Franciji tega menenja, da je kulturni boj izčrpan in da je kulturobojnejz pravi in najgorji reakcionar. Če se prevdarja, če se v svojem času hoče živeti, se ne sme več biti kulturobojno nadahnujen. Naj opozorim na duhovni preobrat v Franciji. Preskočim pisatelja Zola, mi ga ne čitamo več, noben veliki kritik ga več ne ceni pri nas. Nikoli ga akademija ni hotela priznati kot člana. En sam glas je dobil pri volitvi v akademijo. Bil je bolj pozêr (častihlepnik) nego značajnik. — Huysmans, bivši „Voltêrjevec“, nekdanji prijatelj Zolov, stopa vedno višje s svojimi romani v versko ozračje, da doseže vrhunec lepote, in hoče biti katolik. Bourget, nekdanji prostomislec, izraža, ko je premišljeval človeško dušo in njene slabosti ter tudi njeno hrepenenje po čednosti uvidel, da imamo le eno sredstvo, ako hočemo dušo ohraniti v ravnotežju, to je krščansko vero. Postane katolik. Brunetiere, naš največji umetnostni kritik, poprej tudi „Voltêrjevec“ — po literaturi, po studiju morale, sociologije se mu odpre potreba katolicizma; gre v Rim, obiše papeža, se razgovarja z njim in se vrne kot katolik. „Če hoče kdo vedeti, kar nosim v srcu, naj vpraša Rim“ — prizna ta velmož. To spreobrnjenje je bilo velik udarec za francoski „frazzin“. Brunetiere je bil glavni urednik znamenite „Revue des deux Mondes“, profesor pariške univerze, akademik, najslavnejši kritik. — In potem še našteje celo vrsto najslavnejših učenjakov ter pristavi: vsi možje, ki so radostno spoznavali krščansko vero . . .

V Franciji se nahaja struja, ki je prijazna pozitivnemu krščanstvu. Tu se razvija najboljše krščanska literatura. Potem našteva zopet mnogo učenjakov v raznih znanstvenih strokah. In če si pri tem hočemo predstavljati politično svobodo, ki jo uživamo na Francoskem, moramo občudovati to močno stremljenje. Pri nas sme vsaka stranka od radikalcev do anarhistov izražati svoje menenje, samo katoliki ne; oni ne smejo javno razodevati svojega mišljenja, ne smejo imeti obhodov po cestah, ne smejo postati uradniki, njih knjige so izključene iz javnih šol, če so pri vjaki, ne smejo stopiti v cerkev, sicer je njih bodočnost ogrožena . . . To je borba zoper vero“ . . .

Tako mej drugim omenjeni profesor.

In naš „stari agitator“? Ta kaže na francoske uzorce à la Combes . . . na komisarje, ki so tako mojstersko upravljali in prodajali cerkveno in redovno premoženje, da je vse ostalo v njihovih žepih, za državo in blagor ljudstva pa je ostala velika ničla. „Stari agitator“ v Novem Mestu tudi ne vidi nič drugega, nego črni klerikalizem . . .

Ali meščani pomislite to: Kdo je za pravo omiko našega mesta in naše Dolenjske več storil: ali „stari agitator“, ali pa priprosti zaničevani redovnik? Kdo vam zdaj vzgojuje mladino skoro zastoj? In če bi vam mogel „stari agitator“ prepričati redovne deške in dekliške šole, kam pa naj pošljete vi svojo mladež v poduk in vzgojo? Vi pač ne morete čakati, da vam morda „stari agitator“ sezida novo laično šolo seve na svoje troške, kakor so jo oskrbeli oo. frančiškani in so mesto rešili iz največje zadrege. Kje je bila tedaj mestna uprava — seve v rokah pristašev „starega agitatorja“ — da bi bila odvezla redovnikom breme? Ali hočete tudi Cimbasovo ustanovo za vzgojo deklic potisniti v Kandijo, Šmihel ali kam drugam, ko imate tako lepe prostore „mej vrti“? Kaj ne vidite velike stavbe šmihelske, ki bi bila lahko stala sredi vašega mesta . . .? Kje je vaš napredek? Samo v podiranju dobrega; boljšega pa ne znate postaviti! —

In vi, „stari agitator“, kako bote mogli odgovarjati, ko ljudstvo begate z zvijačami in zlorabljate še tisto znanje, katero ste si pridobili vsled velikodušnosti duhovskega mecena? Neizmerno višji duhovi nego Vi so hoteli krščanstvo osmešiti — a brez uspeha; čemu se Vi toliko pehate celó po ameriškanskih listih, da podirate vero v srcih ondotnih slovenskih trpinov . . .? Islam, katolicizem, budizem . . . mečete vse v en koš; ali mislite, da je vse tako zvito, kakor so ŠŠ? Katolicizem ni to, kar si Vi domišljujete.

Kdor sledi „staremu agitatorju“, tudi razdira, dobrega nima pokazati — Vi meščani pa trezno sodite: ali hočete napredovati po francosko ali portugalsko — ali pa po krščansko?!

Pozor!

Poroča se nam, da po mestu krožijo razne kandidatne liste S. L. S. za novomeške občinske volitve ter se po svoje glosirajo. Somišljenikom naznanjamo, da S. L. S. ni imenovala še nobenih kandidatov; jih bo že pravočasno objavila. Brez dvoma se bo ozirala na može krščanskega mišljenja, kateri v zmislu zadnje g. proštev izjave „ne bodo kričali in delovali proti katoliški veri, ampak može, kateri bodo delovali za občni blagor“.

Klic iz Belekrasine.

Jesen koraka v našo deželico; z njo milejše, hladnejše vreme. Kajti poletje je bilo vsled vročine skoro neznosno. Edina tolažba nam je bila, da nismo sami občutili take vročine, sami imeli take suše, ampak kakor smo čitali v časnikih, so letos na tem trpeli tudi drugod. Vendar pa moramo opozoriti javnost, da se je nam še hujše godilo nego drugim. Največja kalamiteta na Belokranjskem je pomanjkanje vode. In letos, ko več mesecev zapored ni deževalo, so se pokazale vse žalostne posledice. Cele občine so v naši pokrajini, da ga ni studenca, ni tekoče vode. Ljudje si pomagajo s kali, rupami, lužami, mlakami, tu in tam s kapnicami (a žal večinoma le od slamnatih streh . . .) Pomislite na občine Suhor, Lokvica, Radovica, Drašiči, del semiške občine, Adlešiči, občine v poljanski dolini itd. Sploh občine ležeče ob naših hribih in gričih, koder prevladuje kraški svet. Razun krajev, ležečih ob Kolpi, Lahinji in par manjših potokih, trpe povsod na splošnem pomanjkanju vode. Skoro nedopovedljivo je, koliko so morali letos prestati ljudje in živina. — Privrški, t. j. prebivalci ob uskoškem pogorju so morali hoditi po vodo na Obrh v Metliko ali pa na Krupo. Mislite si, ob največjem delu, največji vročini biti brez kaplje vode, (ker so se vse mlake posušile), iti ponjo dve do tri celo pet ur daleč, navoziti jo za ljudi in živino — ali ni to pravi križev pot? Ali pa slučaj okrog Adlešič: suša povsod, luže posušene, kapnice prazne; prikrade se še živinska kuga na gobcu in parkljih v občino; okrajno glavarstvo odredi zaprtijo, tudi živina ne sme več na Kolpo, odkoder so si vozili potrebno vodo. Kaj početi? Uboge žene morajo na glavi znositi za svojo družino in živino — da vse od žeje ne omaga. Kako moremo v takem položaju zboljšati živinorejo ali povzdigniti svinjerejo? — Do druge polovice septembra je bila beda tako velika, da niti kokoši niso dobile dosti kapelj ter so očitno shušale. — Prišla je trgateg, treba je posodo zamočiti, osnažiti; v istini je sosed sosedu prosil za par litrov vode ter mu jo je pripravljeno odškodovati z moštom.

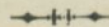
Ko čitamo, koliko vodovodov se gradi po Gorenjskem in Notranjskem, bi jim skoro zavidali, seve si s tem nič ne pomagamo. Mislimo si pa: Onim prebivalcem, ki so imeli že dozdej dobre, bistre, zdrave vode, se gradé vodovodi in dajejo jim velike podpore; nam pa, ki cele mesece stradamo vode, ni od nikoder pomoči. Čitali smo tudi o velikih načrtih radi vodnih zgradb, govorilo se je tudi v deželni zboru . . . a tu doli nikjer ne vidimo, da bi se mazinec ganil za kako vodovodno zgradbo.

Zato se zdaj javno obračamo do Vas, velečenjeni gospodje poslanci, ki zastopate Belokranjsko. Letošnja naša beda naj Vas vzdrami, da se z vso energijo poprimete akcije v dobavo vode za našo pokrajino. Mi imamo zaupanje v Vas in tudi vemo, da se take velike akcije ne morejo kar skokoma izvršiti. Ali resno se morate lotiti dela tam, kjer je najbolj potrebno. To nujnost Vam dokazujejo sprednje vrstice. Osobito apelujemo na Vas, preblagi gospod deželni glavar, ki ste Belikrajini že zacelili marsiko rano, in ki imate tehnično osobje pod svojim vodstvom, da mu čem prej odkazete smer proti Belikrajini. Naš državni poslanec prof. Jarc bo Vam gotovo desna roka pri osrednji vladi, da jo prepriča o neodložljivem delu. Vrli naš rojak Matijašič kot očividec naj v bodočem zasedanju deželnega zbora nujno sproži vodovodno zadevo — in prepričani smo, da ga ne bo v zbornici poslanca, ki bi ne glasoval za odpomoč Belikrajini.

In če bi se morda glede vodovoda za Privrške n. pr. z Gorijanc pokazale tehnične ovire, sezite vsaj po zadnjem sredstvu: oskrbite ljudem kapnice — živini napajališča!

Vsem merodajnim činiteljem velja naš klic:

Dajte vode Belikrajini!

Politični pregled.

Državni zbor je začel dne 5. oktobra jesensko zasedanje. Dva dogodka sta pritisnila pečat zavoženi vladni politiki. Prvi je češka deputacija, ki je pripeljala šolske otroke zaprtih čeških šol na Dunaju, da izprosi pri ministerskem predsedniku zopetno otvoritev Komenskijevih šol. A nemški nacionalci so povzročili celo rabuko, da so se češki in nemški poslanci dejansko spoprijeli, pehali in pretepali. Otroci so prestrašeni kričali, dok jih niso spravili na prosto. Manjšo deputacijo je potem sprejel ministerski predsednik ter obljubil, da bo zadevo radi čeških šol na Dunaju rešil v zmislu državnih zakonov. A v takem „circulus vitiosus“ se vladne odredbe sučejo že leta in leta; zato vedna nezadovoljnost in hujskanje. — Drug dogodek so revolverski strelji, ki so kmalo nato bili med javno sejo sproženi proti ministerskim sedežem. Ko je voditelj socialnih demokratov dr. Adler govoril o draginji in grajal ministra dr. Hochenburgerja, da so bili socialni demokrati zaradi izgrede na Dunaju preostro kaznovani, je sprožil nekdo na galeriji revolver z vsklikom: „Živio mednarodni socializem!“ Pet krogelj je bilo izstreljenih; a k sreči ni bil nihče zadet. Krogelje so sfrčale memo ministrov, ena se je zapičila v pult, kjer sedi slovenski poslanec Pogačnik kot podpredsednik. Vse je bilo prepanjeno. Zgrabili so napadalca, ki se piše Nikola Njeguš-Vavrak, rodom iz Sibenika. On je zagrižen socialni demokrat. Nedavno je prišel na Dunaj in s posredovanjem socialdemokratskega tajnika Paulina dobil vstopnico za zbornico. Hujskajoči govori na socialističnih shodih in pisave socialističnih listov rodijo take sadove. — Ministerski predsednik baron Gauč je ožigosal hujskanje socialistov ter povdarjal, da se bo vlada držala zakonitosti ter strogo postopala proti takim elementom.

Dne 6. okt. je finančni minister predložil državni proračun za l. 1912 z dohodki 2.916.990.344 K, in s stroški 2.916.685.263 K, torej s prebitkom 305.081 K. — Vlada je predložila zakonski načrt za zvišanje doklad državnim uslužbencem, kar bi zahtevalo nove davke. — Vršila se je definitivna volitev predsedstva; izvoljeno je dosedanje, a opazilo se je, da predsednik dr. Silvester ni dobil niti polovice glasov vse zbornice. — Naši poslanci so koj v prvih sejah postavili nujne predloge za podpore radi suše, požarov in drugih nesreč.

Hrvatsko-slovenski klub je imel razgovor o konferenci, ki jo je imel načelnik dr. Šusteršič z min. predsednikom. Kaj pa da bodo energično zastopali jugoslovanske zahteve. Mej drugim bodo dalmatinski poslanci interpelirali radi zgradbe že zajamčenih železničnih prog, zlasti pa pruge Dalmacija-Kranjsko. Dr. Rybač, dr. Kramar in dr. Šusteršič so postavili interpelacijo: kako kani vlada v Albaniji čuvati avstrijske trgovske koristi?

Vojška je izbruhnila med Italijo in Turčijo na sv. Mihela dan. Italija si hoče prilastiti Tripolitanijsko. To je turška dežela v severni Afriki ob Sredozemskem morju, dvakrat tako velika kot Avstrija, a ima komaj en milijon prebivalcev. Laško vojno brodovje je priplulo isti dan že pred Tripolis in je to glavno mesto zastražilo. Dne 5. oktobra se je mesto udalo; večina vojaštva je odšla v notranjo deželo, koder se bo branilo. — A laška mornarica je še pred napovedano vojsko napadla tudi turško luko Preveze ob albanskem obrežju ter pokončila dve turški torpedovki. Vsled tega je tudi Avstrija postala pozorna, da brani svoje trgovske koristi v Albaniji. Zažugalo se je Italiji, naj njene bojne ladije odjadrajo od Albanije in krožijo le ob laškem obrežju.

Turčija se v teh stiskah z naglico oborožuje ter izjavlja, da Tripolisa ne odstopi. — Narbrž bodo velevlasti posegle vmes.

Listi poročajo, da se oborožujejo vse balkanske države, ki morajo pač biti pripravljene na vsa mogoča presenečenja.

Portugalska republika, komaj proglašena in od raznih vlad priznana, nima trdne podlage; saj jo vkup drži le grozna strahovlada, ki je posebno junaško nastopila zoper cerkev. Na severu se je začelo monarhično gibanje in je bojda že 6 severnih provincij v oblasti monarhistov, ki imajo že pristaše mej vojaki in mornarji. Več princev de Braganza stoji na čelu gibanja.

Iz Perzije se poroča, da so zmagale vladne čete. Prejšnji šah torej nima sreče pri borbi za perzijsko krono.

Združene države ameriške mobilizirajo svojo mornarico.

Podpirajte „Slov. Stražo!“

Zabavi in pouku.

Tihotapci.

Povest. — Spisal Ognjeslav.

I.

Bila je viharna poletna noč. Blisk za bliskom je krvavo ognjeno razsvitljaval pod težo nevihte drhteče poljane. Dež je lil curkoma iz temnih oblakov in grom za gromom je mogočno bobneče pretresal razburjeno ozračje. Nihče bi si ne želel v taki noči izpod strehe, a vendar je sem čez vas nekdo stopal počasi in s povešeno glavo, negotovih korakov, sam seboj govoreč, brez dežnika.

Prav konci vasi pred zadnjo kočo obstoji ter potrka na slabo razsvitljeno okno. Poslušaj, potrka drugič, tretjič; a nihče se ne oglasi, nihče ne pride odpirat. Nejevoljen pogleda v izbo ter nepremično stoji tako dolgo časa.

V izbi na ostareli mizi brli leščerba, ki le slabo razsvetljuje siromašno stanovanje; pri mizi pa sedi blede, mlada žena s spečim detetom v naročju ter nepremično zre v blede luč, in debele solze jej vro po upalnih licih.

Dobro je čula, da nekdo trka na okno, in tudi le predobro vedela, kdo da je, da je njen mož, ki šele v tej pozni ponočni uri prihaja iz družbe pivskih bratcev, iz gostilne. Potem še le ko začuje četrtič močnejše trkanje spremljano z godranjem in zadržano kletvijo, vstane, položi varno speče dete v zibelko ter gre odpirat.

Molče vstopita z možem v izbo. Trudna se vsede žena na svoje prejšnje mesto, a mož stopi temnega pogleda k oknu, nasloni nagrbančeno čelo na mokro steklo, vidi se mu, da ne ve, kako in kaj naj prične.

S skrbnim in žalostnim očesom pa motri uboga žena svojega moža ter čez nekoliko časa prične z mehkim otožnim glasom, komaj zadržujoča solze.

„Anton, tako kot si začel živeti zadnje čase, Anton, tako ne sme iti naprej, tako ne more več biti. Ti greš pot, ki pelje tebe, mene in najinega sinka v revščino, v beraštvo in posebej tebe morda še v hujše zlo.“

„Anton, sedi poleg mene, poslušaj me, dolžnost moja je, da ti povem in prosim, opusti to nesrečno družbo in bodi zopet prejšen, trezen, varčen in priden gospodar!“

„Glej Anton, ne bom govorila radi sebe, marveč radi tebe in najinega otročka.“

(Dalje sledi.)

Dopisi.

Št. Janž na Dolenjskem 23. sept. — Občinski odbornik naš g. nadučitelj je odstopil; na njegovo mesto je prišel naš so-mišljenik Ivan Jontez, Nunski Log. — Na praznik Imena Marijinega so šli ljudje od prve maše in slišali petje v županovi gostilni, v zvoniku so pa kleli prav pohujšljivo fantalini, da so mimogredoči slišali. Kateri poštenjak bi se ne zgražal nad tako surovostjo? — Ljudstvo vpije zoper draginjo, pa vendar gre na vse zgodaj v gostilno namesto v cerkev. — Grozdje je zrelo in zdravo, s trgatvijo ne bo odlašati. Dobi se že novo vino, pa je dobro in močno. Treba bo ž njim bolj previdno ravnati, kakor pred dvema letoma.

Št. Janž na Dolenjskem. Vsprejem novega gospoda župnika Ludvika Bajec v sredo 4. t. m. ob 5. popoldne je bil kaj veličasten. Na kolodvor je šlo naproti 7 voz mož in fantov. Prvi je pozdravil župnika župan v imenu občine, za njim pa predsednik izobraževalnega društva mladenič Fran Brajda v daljšem govoru v imenu istega društva in vsled želje vstanovitelj društva „Orel“. Na vse se je g. župnik zahvalil obljubujoč, da se hoče potruditi za blagor svojih ovčic. Potem so se pomikali vozovi proti Št. Janžu, kjer so zvonovi in topiči naznanjali prihod novega duh. pastirja. Slavolokov je bilo 4, izrazujoč pozdrav in udanost. V Št. Janžu pri drugem napisu je čakalo mnogo ljudstva, mladeniška in dekliska Marijina družba z zastavami in gospod kaplan s šolskimi otroci. Tu sta pozdravila prednik in prednica Marijine družbe, nato šolska deklica in podala novemu g. župniku šopek cvetlic. Ko je sprevid dospel v cerkev, je novi župnik z Najsvetejšim blagoslovil vernike, se še vsemu ljudstvu zahvalil za tako lep vsprejem. Št. Janž je zdaj vesel; pa še eno željo ima, da bi še gospod kaplan ostal tukaj. Bog daj, da bi se tudi to vresničilo!

Celovec. — Družba sv. Mohorja v Celovcu šteje letos 84.855 udov. Vsi ti prejmejo letos naslednji književni dar:

1. Molitvenik za šolsko mladino. 2. Koledar za leto 1912. 3. Deseti brat. 4. Mladim srcem. 5. Na Jutrovem. 6. Zgodbe sv. pisma, 17. zvezek. V zameno ali v doplačilo — kakor si je kdo pri vpisovanju želel — se še doda: 7. Troje povesti. Z razpošiljativjo smo pričeli ravnokar. Potrudili se bomo, da častiti udje dobijo knjige najprej ko mogoče. Red za letošnje razpošiljatev je sledeči: 1. Amerika, Afrika, Azija. 2. Krška škofija. 3. Razni kraji. 4. Tržaško-koprška škofija. 5. Lavantinska škofija. 6. Ljubljanska škofija. 7. Goriška nadškofija. — Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo „avizo“, pošljejo po nje na železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročujejo družbi samo zamudo in nepotrebne stroške. Ob enem vsem č. gg. poverjenikom, ki prejmejo po železnici po več kot eno balo, vljudno naznanimo, da se nahaja zapisnik udov vedno v oni bali, ki ima najnižjo številko. Stroške, katere so imeli gg. poverjeniki za odposlatev denarja in prejem knjig, morajo jim posamezni udje povrniti. Odbor.

Iz Amerike. — Izvirno pismo nekega mladeniča iz Amerike. Preljubi stariši! Vaše pismo sem dobil danes t. j. 29. avg. 1911, pa Vam precej odpišem, ker zdaj sem doma, me je na nogo pobilo. — Tesno mi je bilo pri srcu, ko sem bral Vaše pismo, ker me imate za tako slabega; zato imam pa tudi „tako srečo“. Komaj sem tisto poplačal, kar sem se zadolžil, ko me je roka bolela in sem že mislil, zdaj bo pa za domov, pa me je spet pobilo, v Jami namreč mi je en les padel na nogo. Ne bom tajil, res sem lumpal skoraj eno leto, dokler se nisem na roko vrezal, odkar sem se pa na roko vrezal, nisem bil več pijan, ker sem imel drugih stroškov dosti, samo dohtar me je stal 50 dolarjev ali 125 goldinarjev, kje pa hrana in obleka? Če je človek zdrav si že prihrani, če je pa bolan, kakor sem jaz zmerom, pa teško shaja. Že ne vem tistega časa, da bi cel mesec zvrstoma delal, včasih sem jaz bolan, včasih pa tisti, ki z mano dela; pa mesec mine, pa dobim ene 40 do 50 dolarjev, ravno za hrano pa za obleko, zakaj za v Jamo mora bit ekstra-obleka, za doma spet ena ali dve; čizme moram imeti troje, niso zadost ene kakor v starem kraju. Tukaj je nas dosti fantov, pa če bi katerega vprašal: ali mi 1 dolar posodiš? pa ga nima. Nobenega ne vidim pijanega, sem jih videl več v starem kraju. Prostor za delo imam tako slab in nevaren, da ne morem nič zaslužiti. Več sem zaslužil, ko sem prišel iz starega kraja kakor pa zdaj, pa sem se pritožil, da naj več plača, je rekel, če ni zate, pa pojdi ven, saj veš, kje je lestva. Tukaj je dosti ljudi brez dela, ki bi radi delali za hrano. Poprej je zmirom ljudi zmanjkovalo, zato smo pa tudi zaslužili, kolikor smo hoteli. Tukaj je tudi dosti siromakov, ki raztrgani hodijo, še za obleko nimajo. — Znani Pepe ni več tukaj, je že 8 mesecev, odkar je nekam pobegnil; nihče ne ve zajnga; je 80 dolarjev ali 200 fl. dolžan ostal, pa je šel; zdaj pa mene grdo gledajo in prosijo, da naj plačam, a jaz ne morem. Jaz pa nisem zdaj nikomur dolžan in ne bom, če Bog da zdravje. Jaz sem še zmirom pošten kakor ste me učili, raji več plačam kakor manj; pošten človek pa tukaj teško shaja.

Na Boga pa nisem še pozabil, če prav to mislite in se bojite. K sv. maši sem rad in zmerom z veseljem šel, dokler so bili g. duhovnik tukaj; zdaj pa nimamo nič gospoda, so jih tako dolgo brezverci kleli in grizli, da so šli drugam. Že 6 mesecev nimamo nič duhovnika tukaj; zdaj se ljudje menijo, da bodo spet prišli, pa ne vemo nič kedaj. Britka slutnja me obide in žalost tare moje srce, ko se spomnim na svojo domovino, kjer sem tako brezskrbno živel v Vašem varstvu in oskrbi. Če mi je manjkalo, sem samo Vam povedal, ali zdaj je vse drugače. Dosti noči ne spim, ko premišlujem eno stvar ali drugo. Dostikrat sem že Boga prosil, da bi me vbilo, da bi bil konec tega trpljenja; zame ni več veselja tukaj in preklinjam tisto minuto, ko sem šel sem, ker za mlade ljudi je Amerika ropar, ki mu ukrade dušo in zdravje. V starem kraju si slikate Ameriko za nebesa in mislite, da se tukaj denar po tleh pobira, ali temu ni tako. Tukaj je trikrat več siromakov kakor v starem kraju. Dokler je človek zdrav, je lušno, če si pri glažu piva dela kratek čas in s tem pozabi na svoje težave in trpljenje. Jaz sem se tako naveličal delati, da Vam ne morem povedati in že sem se veselil, da bom šel domov in da bom Vas vse zdrave in vesele našel, ali zdaj je tudi to veselje proč, ker vidim, da ste me zavrgli.

Jaz še vedno gojim srčno ljubezen do Vas in Boga, in mislim, da ga ni človeka, da bi Vam rajši pomagal kakor jaz, če pa ne morem, ne morem pomagati, jaz se ne morem tukaj zadolžiti, pa domu poslati.

Zdaj pa Vas, preljubi stariši, prosim odpuščanja; jaz Vam nič ne zamerim, ker sem bil res zgubljen sin, zato sem imel

„tako srečo“, ko ni bilo blagoslova Božjega ne Vašega pri meni. Nikoli Vas ne bom pozabil ali zaklel, če me prav izbrišete iz svojega srca in me nočete za svojega sina spoznati, in trdno upam, da me bode Vaše pismo spravilo na pravo pot. Ker mi primanjkuje prostora, Vas vse skupaj lepo pozdravim in Vas še enkrat prosim, oprostite mi.

Vaš žalostni pa zvesti sin

I. I.

Domače in ptuje novice.

Prevzvišeni knezoškof ljubljanski se je koncem septembra podal v Sarajevo in je na rožnovensko nedeljo posvetil novo cerkev na Banjskem bregu.

Duhovske vesti. Dolenjski rojak konzistorijalec dr. Ivan Zorè je postal profesor bogoslovja v Ljubljani. Drugi rojak dr. Fran Kulovec pa profesor na škof. gimnaziji v Št. Vidu. Župnik v Hinjah č. g. Fran Zbašnik je stopil v pokoj. Resignirala sta č. gg.: Fran Kraj na župnijo Dobrnič in Alojzij Rudolf na župnijo Čatež ob Savi, ki sta razpisani do 21. oktobra. — Upravitelj pri sv. Trojici nad Cerknico je postal č. g. Ivan Štrubelj, kaplan v Vel. Laščah; v Lašče pride č. g. Feliks Funtek iz Stopič; v Stopiče č. g. Jos. Koželj iz Kočevja. Dne 29. septembra je bil kanonično umeščen č. g. Ludovik Bajec na župnijo Št. Janž.

Umrli je v Št. Vidu nad Vipavo preč. g. župnik Janez Globelnik, zadet od kapi, v soboto 7. oktobra popoldne v najlepši moški dōbi 48 let. Pokojnik je bil Dolenjec, iz Škocijana doma, blag značaj, zlata duša, ter povsod, kjer je deloval, obče priljubljen in mnogospoštovan duhoven pastir. — Njegovi mamici, bratom Antonu, Francetu, Jožetu in Pepetu ter sestram Mariji in Jozefini naše prisrčno sožalje. R. I. P.!

Nov zagovornik. Dne 1. oktobra 1911 otvoril je g. Albin Smola, c. kr. višjesodni svetnik v p., svojo pisarno kot zagovornik v kazenskih stvareh v Novem mestu, Ljubljanska cesta št. 262 II. nadstropje (mestna hiša poleg drevoreda).

Na tukajšnji gimnaziji se je vpisalo 286 dijakov, in sicer: V I. razred 56, v II. 35, v III. 59, v IV. 45, v V. 30, v VI. 23, v VII. 20, v VIII. 18.

Deška ljudska šola ima učencev 228, vzporednica je za sedaj v 4. razredu, za 3. razred še ni dospelo dovoljenje.

Dekliška ljudska šola ima v 5. razredih 192 učenk.

Trirazredna deklška nadaljevalna šola oziroma 6. do 8. razred šteje 48 učenk.

Ljudsko šolstvo. Imenovanja: Marija Tavčar, Petrova vas; Marija Jurca, Radeče; Marija Palovec, Mozelj; Berta Valenčič, Šmarje. Nadučitelj Fr. Erker, Stari log. Upokojeni: Andrej Cvar, Velike Poljane; Ivan Wohinz, Kresnice; Mihela Novak, Kočevje. Nadučitelj Mihael Kosec je prestavljen iz Dragatuša na Bučko. — Marija Flander iz Žalne za prov. učiteljico na Prežganje. Alojzija Premk, prov. učiteljica v Rožnem dolu. Učiteljica Ana Romih v Krškem je dobila dopust; na njeno mesto je imenovan učitelj Alfonz Završnik.

Telefonična zveza Kandija-Ruprčvrh, katera je bila vsled poškodb po strelu par tednov pretrgana, je zopet uporabna.

Slavnost posvečenja lurske kapele pri č. oo. frančiškanih se je po naznačenem vsposredu lepo izvršila. Ulica pred cerkvijo in samostanom je bila z mlaji in venci bogato okrašena, istotako nova kapela, h kateri je dohod iz cerkve pri vratih pod leco ali pa skozi porto. V soboto popoldan 23. septembra je bil posebno odločen za spovedovanje; oblegana je bila posebno spovednica, kjer je sedel prevzvišeni gospod knezoškof. Ne samo dijaška kongregacija, ampak tudi mnogobrojni verniki so prejeli sv. zakramente. Posvečenje altarja in kapele je trajalo blizo do enajste ure, ko je stopil Prevzvišeni na leco ter spregovoril o lurski M. B.: kaj nas uči. Mikavni so bili posebno zgledi. Potem je bila ob jednom sv. maša v cerkvi in na novoposvečenem altarji. — Isti dan smo občudovali krasno petje dijaških zborov, pesmi so bile srečno izbrane. Pri večernicah je dobila tudi ljudska pobožnost prilžnost razliti svoja čutila; ginljivo in pretresujoče je, ko vsa cerkev poje slavo Najvišjemu in Oni, ki je prva zapela rajsko-lepi Magnificat. — Pri obedu se je samostansko predstojništvo zahvalilo Presvetlemu za veliki trud in naklonjenost, kakor tudi vsem dohrotnikom, ki so pripomogli, da se je postavilo novo svetišče in nad njim prostorna sobana, ki bo dijakom ognjišče „virtuti et musis — čednosti in vednosti“. Vsporedno s to slavnostjo se je vršil tudi shod podružnice Slovenske dijaške Zveze za Dolenjsko. Akademiki so zborovali v Rokodelskem domu, kjer

jih je pozdravil tudi urednik Dol. Novic. Imeli so na vspeh tako jako aktualne stvari: o pomenu Dolenjske in o njenem obrambnem delu. Poročevalca naj bi vsekako objavila svoja predavanja. — Zvečer je bila ondi predstava v čast Presvetlemu. Kakor petje tako tudi igra — vzeta iz dijaškega življenja — sta ugajali. Akademiki so izborno igrali; posebno oče — pravi tip gorenjskega očanca, in židovski oderuh. Tako je v najboljšem razpoloženju minul slavnostni dan. Želeti je, da bi naši akademiki med počitnicami večkrat priredili kako predstavo. — Poroča se nam, da je bila pobožnost lurske Gospe skozi vso osmino obilno obiskovana. Naj bo novo svetišče — nov studenec dušnih in telesnih blagrov našemu mestu in vsej Dolenjski!

Občinske volitve po novem volivnem redu so se po vsem Kranjskem deloma že izvršile, deloma se bodo tja do adventa. Tudi na Dolenjskem po večini zmaga S. L. S. — V zadnjih tednih so volili na Krki, kjer je vkljub najhujšemu terorizmu vendar prodrla S. L. S., da ima nadpolovično večino odbornikov. V Škocijanu pri Dobravi se je z zvijačami še ohranila stara liberalna garda — a vzroka ovreči volitev je dosti, ker zunanji volivci izkaznic pred volitvijo niti dobili niso. — Na Raki pa je S. L. S. zmagala z ogromno večino. Istotako v Šmarjeti. V Mirni peči so glasovali zelo razcepljeno. Štetje glasov je trajalo 14 dni. Večino ima S. L. S. — Bela Cerkev voli 14. oktobra. — Somišljenike prosimo poročil o izidu volitev. — Na Mirni so zadnje volitve z dne 8. avgusta ovržene in se bodo vršile 12. oktobra. Volimo v zmislu občinskega zakona S. L. S. bo zmagala.

Novinci. Začetkom oktobra so poklicani rekruti k svojim vojaškim oddelkom. Stara razvada je, da takrat vriskajo in prepevajo, kar smo čuli zadnje dneve tudi po mestu. Na kolodvoru je potem še posebno živo — zadnje slovo. Tako je bilo tudi letos. A čuditi se je, da ob takih prilikah vedno primanjkuje osebnih vagonov. Zato so jih silili v živinske vozove, s čemur se pa fantje niso hoteli zadovoljiti. Prišlo je do rabuke . . . Čula se je tudi psovka: „Windische Pakasch!“ En uslužbenec jo je baje dobil po grbi . . . Stvar utegne priti pred sodišče. — Postajna uprava bi se za take slučaje vendar lahko oskrbela s potrebnimi vozovi, kakor n. pr. za sejme, sejnice, dijaške dohode in odhode, romarske izlete . . . ki se vsako leto ponavljajo ob istem času.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu septembru 1911 je 194 strank vložilo 115.142 K 53 h; 221 strank vzdignilo 68.709 K 65 h; torej več vložilo 46.432 K 88 h; 8 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 9750 K; stanje vlog 3.588.167 K 70 h; denarni promet 523.434 K 33 h; vseh strank bilo je 917.

Gospodarske drobtine.

— **Perutninarska razstava v Ljubljani,** ki se je imela prirediti letos mesca novembra, se bo priredila še le spomladi. Pozivljamo naše gospodinjice po Dolenjskem, da se začno zanimati za to razstavo, ki bo nudila mnogo poučnega in spodbudnega tudi za našo rejo. Razstaviti se ima različna perutnina, jajca in priprave za perutninarstvo in jajčjo trgovino. Ker je po naših krajih kurjareja zelo razvita, upamo, da tudi Dolenjska ne bo zaostala, ampak da bo dobro zastopana na tej razstavi.

— **Nakup mladih plemenskih bikov in telic.** Deželni odbor kupuje mlade bike v starosti od 3 mesecev do enega leta. Biki morajo biti lepi in čistega sivega, pincgavskega ali simodolskega plemena. Mešanci se ne kupijo. Ponudbe naj se pošljejo na deželni odbor. Ravno tako se kupujejo v tej starosti tudi telice, ki pa smejo biti mešane krvi.

— **Jesensko gnojenje travnikov.** Naše travnike moramo z umetnimi gnojili gnojiti in zato je treba skrbeti zopet za umetna gnojila. Res da nas umetna gnojila mnogo stanejo, ali vzlic temu jih je rabiti, ker se nam izplačajo. Letos imamo sicer pri ajdi slabe izkušnje z umetnim gnojenjem ali temu je kriva letošnja suša. Umetna gnojila nam mnogo pomagajo pri našem gospodarstvu in zato je treba, da jih kupujemo. Kdor ima toliko gnojla, da mu ga ostaja za travnike, ta naj le gnoji s hlevskim gnojem, vsi drugi smo pa prisiljeni, kupovati umetna gnojila. Umetna gnojila zboljšujejo pridelek na dve strani. Po eni strani se pomnoži košnja, po drugi strani se dobi tečnejša krma, in s tečnejšo krmo več užitka pri živini in tečnejši gnoj za njive. Važno je seveda, da rabimo umetna gnojila v pravi množini in v pravi sestavi. Najlepše vspehe dosežemo, če rabimo jeseni Tomasovo žlindro in kalijevo sol ali kajnit (za težka tla se bolj priporoča kaljeva sol) in spomladi pa amonijev sulfat ali pa čilski solitar.

— **Gnojenje nemške detelje.** Pri nas se na nemško deteljo rado vozi hlevski gnoj. Veliko več vredno pa bi bilo, če bi ta gnoj zvozili raje na travnike in ako bi nemški detelji gnojili z umetnimi gnojili. Kedar sejemo nemško deteljo, je pač treba dobro gnojenje zemlje in sploh dobro pripravljene zemlje, pozneje je pa bolje, če gnojimo z umetnimi gnojili, posebno s Tomasovo žlindro in kalijevo soljo. Hlevski gnoj koristi le deloma nemški detelji, deloma pa ji škoduje in sicer s tem, da pospešuje rast malovredne trave, kateri se začne lucerna hitro umikati. Za 1 oralo nemške detelje naj se vzame 300 kg Tomasove žlindre in 100 kg kalijeve soli.

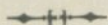
— **Nabiranje želoda.** Letos prav nujno priporočamo našim gospodarjem, da želod pridno nabirajo in ga rabijo za prasičjo klajo. Želoda je letos povsod dosti, ker je dobro obrodil. Marsikomu bo zaradi tega lahko veliko odlegel z ozirom na splošno pomanjkanje prasičje krme.

— **Jesenska paša** naj se letos kolikor mogoče izkoristi tudi za prasiče. Želeti je, da bi bila jesen dolga in lepa. Na ta način se bo dalo veliko krme pribrati za zimo.

— **Izboljšanje travnikov.** Ker je bilo vsled neredno dohajajočih prošenj za nasvete v svrhu melioracij travnikov redno poslovanje otežkočeno, sklenil je deželni odbor, da je prošnje za nasvete o izboljšanju travnikov vlagati pri deželnem odboru v Ljubljani le od 1. novembra do 31. januarja vsakega leta. Nasvete dobijo prosilci brezplačno po vrsti, kakor bo deželni strokovni organ imel zato časa na razpolago.

— **Avtomobilske nesreče.** — (Voznikom v predvar.) — Največ nesreč z avtomobili se zgodi v krajih, kjer jih vozi malo in konji niso nanje privajeni, tako da se pri vsakem srečanju plašijo. V večjih mestih, kjer je avtomobilov ravno toliko ali pa še več kakor navadnih vozov, konj niti ne pomigne z ušesom, če ga sreča avtomobil. Dognano pa je, da se večina konj ne ustraši ropota motorja, ampak čudne oblike neznane pošasti in večkrat se zgodi, da se konj splaši pred avtomobilom, ki stoji prazen ob cesti, ne da bi njegov motor deloval. — Če se peljemo s konjem, ki se plaši pred avtomobili, in če vidimo, da nam prihaja eden naproti, moramo takoj stopiti z voza, trdno prijeti konja za uzdo in mu mirno prigovarjati, če se plaši, dokler nismo mimo avtomobila. Če storimo to parkrat, se konj privadi in dober je za vedno. To je isto, kakor pri železnici. Vsak konj, ki ni še nikoli videl vlaka, se splaši pred njim; ako ga hočemo privaditi, je treba, da ga primemo pri gobcu za uzdo in ga postavimo tako, da vidi, kako se mu vlak bliža in potem oddaljuje. — Popolnoma napačno ravnanje je, če začnemo pri srečanju z avtomobilom kričati in mahati z rokami, naj obstoji; konj se bo vsled tega še preje splašil. Tudi je vse eno, ako avtomobil stoji in se mi peljemo mimo, ali ako gre avtomobil naglo mimo. Če konj ni nanj navajen, se bo v obeh slučajih splašil. Vzemimo slučaj: Konj se pri srečanju splaši, zavozi v cestni jarek ali v kamen odrivač, poškoduje voz in se sam pohabi. Kočijaž je seveda divji, preklinja po stari navadi in če je avtomobil še blizu, nima drugega dela, kakor metati nanj kamne. Avtomobilisti naznanijo suroveža orožništvu in ta je kaznovan. On seveda misli, da bi morali avtomobilisti plačati pohabljenega konja in razdrt voz. A to je čisto napačno mnenje. Kriv nesreče je on sam. Ako bi stopil z voza in držal konja, bi se nesreča ne prigodila. Avtomobilisti so, kakor vsi drugi vozovi, samo tedaj dolžni plačati odškodnino, ako so po lastni krivdi kam zadeli in napravili škodo in so ravno tako kaznovani, če koga poveljajo, kakor vsak drugi voznik. — Sovraštvo, ki ga imajo nekateri ljudje do avtomobilov, je popolnoma neopravičeno in naravnost smešno. Nekateri neotesanci imajo posebno veselje v tem, da mečejo kamenje na avtomobile. To je že samo ob sebi kazniv čin in dotični navadno ne ve, da se s tem zgodi lahko velika nesreča: ako bi bil slučajno šofer (voznik) nevarno zadet, ne bi ta mogel več ravnati tek avtomobila, ta bi kam zavozil in lahko se zgodi, da se vsi avtomobilisti pobijejo. Zato je treba take ljudi strogo kaznovati. — Nasprotno nahajamo med avtomobilisti voznike, ki dirjajo brezobzirno z velikansko hitrostjo, ki se ne brigajo za to, ali so poveljali človeka ali žival in sploh koder so kaj povzročili, povsod se naglo zgrubé. To so takozvani „avtomobilski divjaki“ in te je treba strogo zasledovati, pa ne mogoče s tem, da bi metali kamenje nanje, ampak pogledamo si številko in črko avtomobila, ki je spredaj in zadaj. Ker se pa taki suroveži vozijo navadno z napačno številko ali jo pa nalašč z blatom pomažejo, je treba, da si pogledamo tudi barvo in obliko avtomobila in število oseb in to naznamo orožništvu. Avtomobil A III 145 (treba si je zapomniti črko, rimsko in arabsko številko!) rudeče barvana zaprta kočija, šofer z belo

kapo, v njem star gospod, je povozil dne . . . to in to. Ti avtomobilski divjaki so redka prikazen, in da bodo popolnoma izginili, za to skrbijo tudi vsi drugi mirni avtomobilisti, ki vedo, da oni avtomobilizmu le škodujejo.

Raznoterosti.

* Prvi fotograf v letalnem stroju. V torek popoldne se je na dunajskem novomeškem letališču dvignil pilot inženir Sablatnik s svojim letalnim strojem v zrak in sicer prvič s poklicnim fotografom Karlom Zapletal. V višini 100 do 150 m sta obletela letališče. Zapletal je fotografiral z letalnega stroja letališče s hangarji in okolico.

* Nova knjiga. V Krajčevi tiskarni je izšla te dni knjiga: „Zgodbe fare Škocijan pri Dóbrovrah.“ Spisal jo je župnik Peter Bohinjec za slovo in spomin svojim faranom. Knjiga opisuje poleg topografije in statistike najstarejšo zgodovino fare, vzlasti dobo brizinskih škofov, ki so imeli v ti in sosednih farah svoja posestva pred 900 leti. Fara Škocijan, oziroma Gotno brdo ali Bela cerkev, velja poleg Loke za najstarejšo faro na Kranjskem. Pisec si je izbral skromen naslov „Zgodbe“, dasi knjižica, ki obsega 7 tiskanih pol, odgovarja vsem zahtevam farne zgodovine. Nadalje knjiga opisuje vse cerkve in graščine, pa tudi nadarbne in društva, ravno tako šolsko kroniko in odličnejše farane, kakor tudi kaplana Kinskega, misijonarja dr. Knobleharja, profesorja Metelka. Nekaj novega je tudi krajepisni imenik, ki bo zanimal jezikoslovce. Dodana je kot priloga listina iz l. 1320 in slika pisatelja, katero je slikal prvi fotograf-amater na Kranjskem, Ant. Tramte, duhovnik in rojak Škocijanski. Knjižica ne bo zanimala samo Škocijance, ampak tudi sosedne farane, zgodovinarje in jezikoslovce, ker se odlikuje po obilnosti virov in različni vsebini. Zgodbe stanejo 1 K, in se dobé v Krajčevi tiskarni in pri pisatelju.

* Knjige družbe sv. Mohorja za leto 1912 so se začele razpošiljati. Glej dopis iz Celovca.

1.) Koledar, ki je pač ena najbolj priljubljenih knjig, ima zopet prav raznovrstno vsebino. Razven običajnega koledarja, poštne določbe, je posebno velike važnosti za kmeta sestavek o prvi pomoči pri nezgodah. Med zanimivimi povestmi so uvrščene mične pesmice in slike iz dunajske lovske razstave, slovenskega romanja v sv. deželo. Za smeh in zabavo pa je poskrbel vsem dobro znani Trebušnik. Kratek, a jedrat je sestavek o svetovno-znanem ruskem pisatelju in učenjaku grofu Levu Tolstoj, ki mu je priložena slika, kako orje sam na svojem posestvu na Jasni Poljani. Nas Dolenjce bo posebno zanimala fotografija, ki je v sestavku o prof. Apihu, ki predstavlja za Novo Mesto tako zasluženega in vsem Dolenjcem dobro poznane dr. Marinka kot dijaka s svojimi sošolci prežviženim škofom Jegličem, prof. Apihom in župnikom Brencetom. Naravoslovska veda je zastopana v sestavku „Topničarji med živalimi“. Jako prijazna je tudi slika iz kmečkega življenja „Grogov Grog“. Franjo Neubauer nas popelje s svojimi pesmicami med hrabre ruske kazake in v lepi kičnatí Srem.

2.) Kot 65. zvezek priljubljenih Slovenskih večernic nam je letos družba podala krasni in znameniti roman iz ljudskega življenja našega klasika Josipa Jurčiča, ki ga je jako primerno ilustriral naš dolenjski rojak, umetnik Ivan Vavpotič. Ta povest, ki spada med najimenitnejša dela našega slovstva, in ki se je predelana v igro igrala tudi že v Novem Mestu in drugih dolenjskih krajih, je po svoji obliki, vsebini in znanih domačih tipih postala čisto po pravici ljubljena Slovencev. Kdo ne bi poznal glavnega junaka „desetega brata“, katerega žalostna usoda nas gane do srca. Stari, dovtipen Krjavelj nam ugaja s svojo smešno osebnostjo in tudi njegova kozica nam pripomore k smehu.

3.) Ivan Cankar nam je podal v treh povestih žalostno, toda resnično sliko iz naših krajev. „Zgodbo o dveh mladih ljudeh“ naj bi čitali oni, ki mislijo, da je le v tujini sreča in rešitev, doma pa sama beda. A temu ni tako. Ravno tujina ubija človeka in kdor bi hotel doma ravno tako pridno delati in se ravno tako truditi od zore do mraka kakor v kakem premogokopu na Nemškem ali v plavžu v Ameriki, ta bi videl, kaj se dá vse doma na rodni gručí doseči z neumorno pridnostjo.

Druga povest o „krčmarju Eliji“ nam pa predočuje najhujšo kugo današnjega časa, ki pokolje na tisoče mladih — pijančevanje. Pretresljiva povest nam jasno kaže, kako globoko

pada pijanec. Vendar nam pisatelj pokaže tudi, kako se lahko rešimo te kuge in kaka sreča zavлада tam, kjer izgine ta pogubonosni strup in se nastani zmernost.

Tretja je pa žalostna „zgodba o Šimnu Sirotniku“, ki nam kaže, da nesloga privede povsodi do nesreče in nas uči, da je treba ljubiti svojega bližnjega in skrbeti za reveže.

Cankar se je s temi povestmi pokazal, da pozna ljudstvo v vseh fazah njegovega življenja, vse njegove dobre in slabe strani. On ni tukaj dekadent, ne moderni megleni pisatelj, ampak idealen učitelj, ki s povzdignjeno roko kaže narodu pravo pot do sreče. Svoje motive je ogrnil v jako zanimiv stil in knjiga se prav lahko in prijetno bere.

4.) Tudi Ksaver Meško, ravno tako znamenit pisatelj kakor Cankar, je podal naši mladini I. zvezek povesti „Mladim srcem“, ki jo je prav srčkano ilustriral Saša Santel. „Romanje na goro“ je slika iz kmečkega življenja, polna nežnih čustev in zaupanja v Mater Božjo, prepletena z istim motivom, kakor Cankarjeva, ne hoditi v tujino — v Slavonijo in ne pijančevati. Mlado nedolžno srce je izprosilo pri Mariji z vneto priprošnjo rešitev očeta, ki je šel v tujino in se tam zapil.

„Poljančev Cenček“ nam izkleše mladega hudomušnega, a vendar vsled svoje naivnosti in ne hudobne porednosti priljubljenega vaškega paglavčka. V tej karakteristiki nam razklada pisatelj otroško dušo, v vsej nežni ljubkosti in srčkani nepokvarjenosti in vstrajnosti do svojega prijatelja. Jožek se srdi zaradi tega, ker je slikan samo njegov prijatelj Cenček in to tako užalosti nad sliko se veselečega Cenčka, da poprosi fotografa, naj naslika tudi prijatelja Jožka, a ta je že odpotoval. A Cenček je nad tem tako žalosten, da zbolí. O ta mehka, mlada srčeca!

Zgodba o Martineku, ki je iskal raj na zemlji, je polna lepih podob in jako podučna. In nežno bo uplivala na čustva otrok. Meško se izkaže v teh spisih za mojstra, ki ne pozna samo človeških del, ampak tudi natančno njegovo notranjost in če človek čita to delo, bo občudoval njegovo nežnost in pisateljsko izurjenost in odložil bo knjigo z zadovoljnostjo, veseleč se nad užitkom, ki ga je imel pri čitanju.

5.) Na Jutrovem je naslov potopisnim črticam, v katerih J. Trunk kaj zanimivo popisuje svoj pot v Egipt, v Palestino, v Damask, Jeruzalem. Dasi je kdo čital dokaj o teh krajih, našel bo dosti poučnega in zabavnega v tej knjigi, ki ima tudi lične slike.

6.) Zgodbe sv. pisma v dr. Krekovi obdelavi so dospele do 17. zvezka. Nadaljujejo se listi sv. Pavla. Kdor nima prejšnjih snopičev, je lahko dobil gori omenjene Cankarjeve povesti.

7.) Molitvenik za šolsko mladino bo dobro došel slovenskim rodbinam, ki potrebujejo dokaj molitvenikov za šolsko mladež. — Družba sv. Mohorja je s temi knjigami storila korak naprej v svojem ogromnem delovanju. A žalibog je v kljub temu v enem letu padlo število udov za okoli 1000. Treba je, da se ta družba, ki je najvažnejši kulturni faktor našega naroda, vsaj ohrani na isti višini udov, kakor jo je dosegla, če že ne, da se še bolj razširi. In v to delajmo vsi!

Listnica uredništva:

Št. Jernej, ni še prišel čas za to.

			
Zahvala.		192	
Za mnogobrojne dokaze srčnega sočutja in tolažilne obiske povodom bolezni in smrti naše preljubljene hčere, ozir. sestre, tete in svakinje, gospodične			
Ane Colarič			
izrekamo tem potom vsem, posebno še preč. duhovščini, čč. sestram usmiljenkam in blagor. gospici dr. Vaupotičevi, Marijanski kongregaciji za prekrasni venec, cenj. gg. darovalkam lepih šopkov in ostalim spremljevalcem drage pokojnice k večnemu počitku, najiskrenejšo zahvalo.			
Bog plati!			
Rudolfovo, 4. oktobra 1911.			
Žalujoči ostali.			
			

Loterijske številke.

GRADEČ, 30. septembra	64	86	22	85	90
TRST, 7. oktobra	85	47	90	14	30

Vabilo k občnemu zboru

društva „mestne in meščanske garde godba v Novem mestu“ na dan 16. vinotoka 1911 ob 6. uri zvečer, da se voli odbor.

Pripravljalni odbor društva „mestne in meščanske garde godba v Novem mestu“.

Novo mesto, 6. vinotoka 1911.

194

Krompir !!

Dobiva se pri gospé pl. Fichtenau lepi krompir Oneidovec v vsaki množini.

Naročila se prosi pod mojim naslovom graščina Struga p. Št. Peter pri Novem mestu.

193-3-1

Ivan Kuntara, : tapetnik in dekoratnik : v Šmihelu pri Rudolfovem se priporoča slavnemu občinstvu in gg. graščakom okolice v izvršitev vsakovrstnega v stroko spadajočega dela in sobnega tapetovanja. — Za naročilo zadostuje dopisnica. — Ravnotam se proda nagrobna svetilnica.

15-23-18

Novo stanovanje

191-0-2

za tri stranke, s tremi sobami in kopališčem, s posebnim vhodom, se takoj odda v najem pri Matko Maloviču mizarju poleg Pošte. Novo mesto.

Ravno tam je po ceni več novih okenj na prodaj, 110×75 cm velikosti.

Mlinsko kamenje

zmesno, belo, surščno. : Najboljše rude. : Cene nizke.

Najboljše mlinsko kamenje iz 8 lastnih kamnolomov, ter različno trdih rud in sestave vsake mere naroča se le neposredno pri

Leskovšek Franc, kamnoseški mojster
v Št. Jurju ob juž. železnici, Spodnje Štajersko.

166-5-4

najnovejši in najboljši šivalni stroji 20. stoletja!

Dobe se le v naših prodajalnah ali od njih agentov.

SINGER Ko.,

181-8-2

delniška družba šivalnih strojev

Novomesto, Glavni trg št. 45.

Zdravega in pridnega učenca

takoj sprejme

186-3-2

Jakob Mikolič, krojaški mojster v Novem mestu.

Z novim letom se odda v najem gostilna

s zraven spadajočo gostilniško opravo
na Ločni cesti št. 231 v Novem mestu.

Natančneje pove A. Medved.

183-3-2

Lovske
puške :

vseh sestav, priznano delo prve vrste, z najboljšim strelnim učinkom, priporoča

Prva borovska orožnotovarniška družba

Peter Wernig

142-10-6

družba z omejeno zavezo v Borovljah, Koroško.

Ceniki brezplačno in poštne prosto.

Parna opekarna
v Zalogu - Breitenau

naznanja, da je obče priljubljena, sedaj žgana

zarezana
in stavbena opeka

v veliki množini na razpolago in se zamore takoj dobiti. Cena najnižja, kakovost izborna. Naročuje se lahko po dopisnici.

148-0-6

KEIL-ov LAK

najboljši lak za tla iz mehkega lesa.

Keil-ova bela prevlaka (glazura)
za umivalne mize 90 vin.
Keil-ova pasta za čevlje po 30 vin.
Keil-ov lak za zlatenje okvirjev
40 vin.

Keil-ovo leščilo za pōde 90 vin.
Keil-ov lak za klobuke v različnih barvah,

ima vedno v zalogi trdka:

Novo mesto: J. Picsek.
Črnomelj: Anton Zurec.
Idrija: Val. Lapajne.
Kamnik: Ed. Hajek.
Kočevje: Franz Loy.
Kranj: Franc Dolenc.

Ljubljana: Leskovic & Meden.
Postojna: Anton Ditrich.
Skofja Loka: M. Žigon.
Zagorje: Rih. E. Mihelčič.
Radovljica: Oto Homan.

177-6-3

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

 $4\frac{3}{4}\%$ 26-0-15

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Za hranilne vloge kakor za vse posojilnične obveznosti — jamči poleg rezervnega zaklada in deležev čez 2200 zadrugnikov z vsem svojim premoženjem. Iz tega se razvidi, da malokateri denarni zavod nudi tolike varnosti kakor kandijanska hranilnica.

Veliko denarja prihranite

169-6-4

ako sukno in modno blago naročite
: direktno iz tovarne tvrdke :

Milica Tomec,
Humpolec (Češko).

Vzorci na zahtevanje poštne prosto na ogled.

Zanesljivi zastopniki se sprejmejo.

Nov litografični stroj

je na prodaj. — Pové upravništvo Dol. Novic. 190-3-2

Drva s trdega lesa

na drobno sekana v butaricah, priporoča

: oskrbništvo Ruprčv. :

Cena na dom postavljenih drv pri odvzetju celega voza po 32 h butarica. Posamezne butarice se dobe za isto ceno v graščinskem skladišču na kolodvoru v Rudolfovem. 189-0-2

Radi opustitve vinske trgovine prodaja se več

- vinske posode -

od 1—70 hektolitrov po nizki ceni.

Ljubljana, Prisojna ulica 5.

Grajzerjevi nasledniki.

182-3-2

Josip Ogoreutz

: : v Novem mestu : :

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnega oblačilnega blaga za moške in ženske po najnižji ceni.

Vsakovrstni šivalni stroji po najnižji ceni in ugodnimi plačilnimi pogoji.

Velika izbira nagrobnih vencev.

 Minarji.

Vedno sveža priznana najboljša ogrska volnena in židana mlinarska sita.

Zaloga nepremočljivega platna in plahit za vozove.

Zunanja naročila točno in poštoobratno.

Nizke cene.

Dobra postrežba.

161-6-5

Zaloga
sukna, platna,
modnega in
manufakturnega
blaga.

Franc Souvan sin, — Ljubljana

Mestni trg št. 22 in 23.

Manufakturna veletrgovina. Narodno podjetje.

5-12-10

Največja zaloga
preprog.

Popolne opreme
za neveste.